

PROJECT NOORD - HILVERSUM

natuurtoets

colofon

1 juni 2007

- veldwerk   Peter van der Linden
                                      Bram Schenkeveld
- redactie   Bram Schenkeveld
- productie   bureau Schenkeveld
                                      Vistraat 1, 4101 AC Culemborg
                                      Telefoon: 0345- 534245, Fax: 0345-534028
                                      Email: schenkeveldbureau@planet.nl
- opdrachtgever   gemeente Hilversum
- contactpersonen   Hans van Woerkom, gemeente Hilversum
                                      Tom Eisenburger, gemeente Hilversum

1 Inleiding

Initiatief

Het Project Noord is een plan voor de stedelijke vernieuwing van de wijk Hilversum-Noord. Het plan behelst de invoering van twee zogenaamde woondienstzones en de vernieuwing van een deel van de huurwoningen en wordt gedragen door de gemeente, woningcorporaties en zorg- en welzijnsinstellingen¹. Tot 2010 omvat het plan 10 bouwprojecten. Dit programma is inmiddels van een ruimtelijke visie voorzien en wordt nu uitgewerkt in een bestemmingsplan, waarin het nieuwe gebruik en het te handhaven oude gebruik als zodanig worden bestemd. In het hernieuwde bestemmingsplan dient het programma op zijn ecologische aspecten beoordeeld te worden.

Deze notitie is het verslag van de inventarisatie van de flora en fauna van het plangebied. Het onderzoek moet inzicht geven in de aanwezigheid van kwetsbare natuurwaarden. Deze kunnen een juridische en/of planologische belemmering zijn voor de goedkeuring van het plan. Verder worden vanuit het natuurbelang randvoorwaarden en aanbevelingen opgesteld voor de verdere planvorming.

Tenslotte wordt bepaald of het nodig is dat er ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet of vergunning ex artikel 19d van de Natuurbeschermingswet wordt aangevraagd.

Soortsbescherming

De Flora- en faunawet regelt sedert 2002 de bescherming van een groot aantal planten- en diersoorten. Voor handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving moet ontheffing worden aangevraagd. Bij het aanvragen van een ontheffing moet de initiatiefnemer kunnen aantonen dat het maatschappelijk belang van de ingreep opweegt tegen de verwachten schade. Er worden 3 categorieën van bescherming (en daarmee toetsingskader) onderscheiden: streng beschermd – beschermd - algemeen. Om ontheffing te krijgen in het geval van streng beschermde soorten zal de initiatiefnemer moeten aantonen dat er geen alternatief is en er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang.

Gebiedsbescherming

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van planten en diersoorten en de Natuurbeschermingswet die van natuurgebieden. Recentelijk zijn als uitvloeisel van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn zogenaamde Speciale Beschermingszones (SBZ) onderscheiden. Deze gebieden vormen samen het Nederlandse deel van Natura 2000, het Europese netwerk van natuurgebieden. De Natuurbeschermingswet 1998 moest de bescherming van natuurgebieden, zoals vastgelegd in de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, in nationale wetgeving vastleggen. Al snel bleek dat de omzetting van Europese regels in deze wet onvoldoende was. In 2001 is daarom een wetsvoorstel tot wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 aangeboden aan de Tweede Kamer. Deze heeft de wetwijziging begin 2004 behandeld. De nieuwe Natuurbeschermingswet werd 1 oktober 2005 van kracht. Ook de oude zogenaamde Staatsnatuurmonumenten en beschermde natuurmonumenten vallen onder de nieuwe wet. De nabijgelegen Bussemer- en Westerheide is een beschermd natuurgebied. Deze is sedert 1989 een beschermd Natuurmonument. Deze aanwijzing heeft rechtsgevolgen ook voor handelingen buiten het natuurmonument.

Onderzoeksgebied

Het plangebied betreft alleen de locaties, waar de 10 bouwprojecten zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksgebied is groter en omvat de gehele wijk Hilversum-Noord, ten oosten van het spoor en ten noorden van de Joh. Geradtsweg. De oostgrens valt samen met de begrenzing van het beschermd Natuurmonument Bussemer- en Westerheide, eigendom van het Goois Natuurreservaat. Het onderzoeksgebied is ca. 105 ha groot.

---

¹ Gemeente Hilversum e.a., 2006: Conceptplan 'de toekomst van Noord.

figuur 1: ligging onderzoeksgebied (roze omkaderd) in de kilometerhokken 140-141,471-473

2 Plan van aanpak

De inventarisatie heeft zich beperkt tot de soortengroepen vaatplanten, zoogdieren, vogels, vissen, amfibieën, reptielen, sprinkhanen, libellen, vlinders en overige beschermde ongewervelde diersoorten.

Er is allereerst via het Natuurloket een beroep gedaan op de databanken van enkele particuliere gegevensbeherende organisaties (PGO's), te weten Stichting Vogelonderzoek Nederland (SOVON), de Vlinderstichting en de Stichting European Invertebrate Survey Nederland. De verspreidingsgegevens betreffen vogels, dagvlinders, libellen, sprinkhanen en overige ongewervelde dieren. De gegevens van alleen deze soortengroepen worden voldoende representatief geacht². Ze zijn per kilometerhok en soms per hectometerhok opgetekend en door de betreffende stichtingen ter beschikking gesteld. De vaatplanten zijn op 30 mei 2007 geïnventariseerd door per locatie (1-10) alle minder algemene soorten te noteren. Verder zijn de groeiplaatsen van alle beschermde en bedreigde soorten in kaart gebracht. Tenslotte is de vegetatie van de waterpartij bij de begraafplaats en de bosstrook ten noorden van de Erfgooiersstraat opgenomen.

Voor de inventarisatie van vleermuizen is tweemaal een nacht het terrein bezocht. Met behulp van een batdetector met tme-expention zijn de mogelijke kraamkolonies, vaste vliegroutes en jachtgebieden opgezocht.

De overige zoogdieren zijn geïnventariseerd met behulp van sporenonderzoek (loop- en vraatsporen, uitwerpselen, nesten, holen, gangen). Onder stenen en platen is gezocht naar amfibieën en reptielen. Het water is met behulp van een schepnet afgezocht op vissen en amfibielarven.

² www.natuurloket.nl

In de eerste hoofdstukken wordt verslag gedaan van het gebied, de aanwezige habitats, de aangetroffen soorten en de mate waarin deze beschermd en bedreigd zijn. Vervolgens worden de gevolgen van het project voor deze soorten in beeld gebracht.

In het laatste deel van deze notitie worden natuurvriendelijke randvoorwaarden en uitgangspunten voor het nieuwe plan voorgesteld. Deze zijn voor een belangrijk deel bedoeld de schade te vermijden, mitigeren en compenseren. Tenslotte wordt nog aandacht besteed aan de noodzaak al dan niet ontheffing en/of vergunning aan te vragen.

3 Gebiedsbeschrijving

Bodem en water

Hilversum-Noord is tussen 1930 en 1960 in fasen gebouwd op het noordoostelijk deel van de voormalige Hiversumsche Engh. De eng lag op de stuwwal, waarvan de bovengrond meestal grofzandig maar soms ook leemhoudend is. Vanwege de scheefzetting van de lagen door het landijs kunnen deze textuurverschillen zich over korte afstand voordoen ('Leemkuilen'). Voorafgaand aan de woningbouw is het terrein afgegraven en geëgaliseerd.

De stijghoogte ter plekke van het plangebied is ca. - 0,3 m NAP (8 m -mv)³. Aan de oostzijde van de wijk is deze vanwege de drinkwaterwinning (2 miljoen m³/jaar in pompstation Laren) en de interceptiewinning (1,5 miljoen m³/jaar in pompstation Westerveld) lager. De grondwaterkwaliteit is goed. De Tri-verontreiniging is slechts lokaal. Vermesting in de vorm van hoge nitraat-, sulfaat- en chloridegehalten is niet aan de orde⁴. In het plangebied zit het grondwater zo diep, dat er geen grondwaterafhankelijke vegetaties voorkomen.

De waterpartij bij de begraafplaats, de Berlagevijver, heeft een betonnen bodem. De vijver wordt gevoed met hemelwater afkomstig van daken en wegen vanuit de hele wijk. Deze loopt over naar het riool. Er bestaan plannen om dit overstortwater te infiltreren middels een wadi⁵.

De waterkwaliteit is matig. In de zomer wordt het water belucht.

Groen

De Noorderbegraafplaats is het groene hart van de wijk. Deze wordt intensief beheerd. Alleen de moeilijk toegankelijke singel rondom wordt extensiever onderhouden. Deze bestaat uit dicht bosplantsoen, waarvan de boomvormers, o.a. Ruwe berk, Grove den, Noordse esdoorn, Zomereik en Robinia nog tamelijk jong zijn. Opvallend is de dubbele rij Moereseik in de centrale as van het ontwerp van Dudok. Deze bomen zijn rond 1930 geplant en hebben inmiddels monumentale allure.

Een ander opvallend element zijn de lanen met brede grazige middenbermen aan de buitenzijde begeleid door bomen, die net in het trottoir staan. Deze lanen compartimenteren de wijk. De Jacob van Campenlaan is het gaafst bewaard voorbeeld hiervan. Ook in de gewone straten staan veel bomen. Net als in de rest van Hilversum is het assortiment divers. Voorbeelden met inmiddels flink uitgegroeide exemplaren zijn Katuraboom, Hemelboom Zilveresdoorn, Gewone vleugelnoot en Meelbes.

Omdat het groen intensief wordt onderhouden en de woningdichtheid hoog is biedt de wijk alleen onderdak aan cultuurvolgers. De verwaarloosde tuinen rond de portiekflatgebouwen zoals op de locaties 6, 7 en 8 en braakterreinen als locatie 1 bieden nog de meest natuurlijke habitats van de wijk.

Habitattypen

In de wijk op de herstructureringslocaties (1-10) in het bijzonder zijn de volgende habitattypen onderscheiden:

- bebouwing: portiekflat, eengezinswoning, kantoorgebouw, schoolgebouw, kerk
- elementverharding: stoep, plein
- braakterrein: open zand, puin
- kort gras: gazon, speelweide, berm
- open houtachtige vegetatie: boomrij, -groep
- gesloten houtachtige vegetatie: singel, heesterborder, bosplantsoen
- zoom

³ Grondwatermeetnet gemeente Hilversum, 2001.

⁴ Duffelen, E. van, 1996: Karakterisatie van een DNAPL-verontreiniging. De Tri-verontreiniging bij Hilversum opnieuw bekeken; TNO-DGV, Delft.

⁵ Mondelinge mededeling Han v.d. Velde, gemeente Hilversum, 2007.

- waterpartij
- bos
- heide

De habitattypen heide en bos liggen net buiten de wijk en wel in de aangrenzende strook van de Westerheide. De waterpartij betreft alleen die bij de begraafplaats. De zoom betreft kruidachtige vegetatie aan de rand van borders, bosplantsoen of in verlaten tuinen van portiekflats (locatie 6-10). Gesloten houtachtige vegetatie is aanwezig op de Noorderbegraafplaats maar ook op de locaties 2,3 en 4. Braakterrein ligt op de locaties 1 en 2. De andere habitattypen worden door de hele wijk aangetroffen.

Braakterrein op locatie 1

Bebouwing op locatie 4

Waterpartij en gesloten houtachtige vegetatie bij Berlagevijver

Heide op de Westerheide

3 Natuurwaarden

Flora

Bijlage 1 geeft een alfabetische opsomming van alle in het gebied aangetroffen bijzondere en karakteristieke plantensoorten met in de daaropvolgende kolommen of ze een beschermde status hebben (1-3), of ze op de nationale lijst van bedreigde soorten staan (EB, BE, KW, GE), hun natuurwaarde (1-100), hun voorkomen in Nederland (UFK_90 = uurhokfrequentieklasse in 1990, 1-9), hun preferente ecotoop (Ecotp1, Ecotp2 en Ecotp3) en het habitatype waarin ze zijn aangetroffen.

Er is slechts 1 wettelijk beschermde plantensoorten in de zin van de Flora- en Faunawet aangetroffen. Dit is Prachtklokje. Deze groeit op verschillende plekken in de verlaten tuinen van de portiekflats zoals die van de locaties 6-10. De soort is beschermd (categorie 2).

Verder is er tijdens deze inventarisatie 1 rode-lijstsoort (2004), t.w. Bosaardbei waargenomen. Bosaardbei groeit in hetzelfde habitatype (=zoom) op de locaties 4 en 6. Rode-lijstsoorten zijn soorten, waarvan het voorkomen in Nederland achteruitgaat. Hun voortbestaan is bedreigd. Deze hebben daarom een natuurwaarde van nationaal niveau. Daarnaast zijn een aantal andere soorten vanwege hun zeldzaamheid (UFK $\leq$ 4) van nationaal belang. Dit is buiten Prachtklokje alleen Donkere

ooievaarsbek en Overblijvende Ossetong. Al deze soorten zijn hier (= Hilversum-Noord) adventief, d.w.z. ooit door mensen als zaad of stek (als tuinplant) ingebracht en daarna verwilderd.

Er zijn verder een aantal plantensoorten met een natuurwaarde van regionaal niveau (Natwrd. ≥ 8) aangetroffen. Dit betreft Vroege haver, Struikhei, Pilzegge, Tandjesgras, Gewone dophei, Geel nagelkruid, Bosvergeet-mij-nietje, Adderwortel, Viltganzerik en Wit vetkruid. De andere soorten van bijlage 1 zijn van lokaal belang.

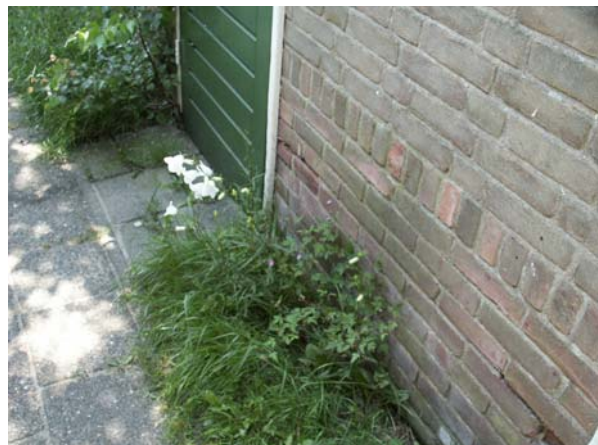
Plat beemdgras in elementverharding bij locatie 3

Dop- en struikheide in heide op Westerheide

Addertong in zoom bij locatie 6

Prachtklokje in elementverharding bij locatie 7

De verlaten tuinen op de locaties 6-10 (habitattype zoom) zijn het meest (bio)divers en hebben ook de hoogste floristische waarde. De som van de natuurwaarden van alle in het habitattype zoom aanwezige bijzondere plantensoorten is 2-9 keer hoger dan die van de andere habitattypen. Hierbij moet wel aangetekend worden dat veel soorten als zaad of plantmateriaal zijn ingebracht.

De heide is vegetatiekundig te rekenen tot de Associatie van Struikhei en Stekelbrem (20 Aa1)⁶. De heide wordt begraasd met Schotse Hooglanders. De vergrassing is hiermee teruggedrongen. Wel heeft juist dit deel van de hei veel last van opslag van Amerikaanse vogelkers, Ruwe berk en Groveden. Hiervoor is aanvullende onderhoud nodig⁷.

De vegetatie van de bosstrook tussen de wijk en de heide moet gerekend worden tot de Derivaatgemeenschap met Amerikaanse vogelkers binnen het Zomereikverbond (42AaD1)⁸. De overvloedig aanwezige Amerikaanse vogelkers en Amerikaans krentenboompje, maar ook de aanwezigheid van soorten van rijker bos als Gewone esdoorn, Robinia, Geel nagelkruid, Zevenblad wijzen op verstoring en vermessing (door honden?).

In de wijk zelf komen geen volledig ontwikkelde vegetatietypen voor. Op de begraafplaats is het gazon tamelijk soortenrijk. De daarin aanwezige schraalgraslandsoorten (G62) als Kleine leeuwetand,

⁶ Schaminee, J. e.a., 1995: De vegetatie van Nederland, deel 3; Opulus Press, Leiden.

⁷ Goois Natuurreservaat, 1998: Beheersvisie en beheersplan 1998-2007; GNR, Hilversum.

⁸ Stortelder, A. e.a., 1999: De vegetatie van Nederland, deel 5; Opulus press, Leiden.

Gewone reigersbek, Klein vogelpootje, Viltganzerik, Vroege haver en Hazenpootje wijzen in de richting van de Vogelpootjes-associatie (14Ba01). Een heleboel diagnostische soorten ontbreken echter. Het (maai)beheer is toch te intensief.

De in en aan de Berlagevijver aanwezige soorten zoals Liesgras, Grote lisdodde, Gele lis, Kalmoes en Veerdelig tandzaad wijzen op zeer voedselrijk (hypertroof) water.

Avifauna

De bebouwing en tuinen worden bevolkt door algemene stad- en parkvogels zoals Houtduif, Turkse tortel, Ekster, Kauw, Merel, Zanglijster, Vink, Pimpelmees, Koolmees, Groenling, Winterkoning, Heggemus, Spreeuw, Gierzwaluw en Huismus.

Van de bedreigde Huismus (categorie gevoelig) zijn tjlpende mannetjes gesignaleerd op en rond locatie 1 (3 exx.), 2 (2 exx.) en 4 (4 exx.). Van Gierzwaluw zijn krijsende exemplaren gehoord boven de locaties 5 (3 exx.) en 8 (3 exx.) De betreffende vogels drinken in de Berlagevijver.

Op de begraafplaats broeden o.a. Roodborst, Witte kwikstaart, Grote bonte specht, Tjiftjaf en de bedreigde Grauwe vliegenvanger (categorie gevoelig).

In de bosstrook ten oosten van de Erfgooierstraat broeden o.a. Boomklever, Boomkruiper, Zwarte mees, Zwartkop, Fitis, Kuifmees, Zwarte mees.

Op de hei is tenslotte de zeldzame Roodborsttapuit waargenomen.

Roodborsttapuit, zingend mannetje in bremstruik op Westerheide

Bijlage 2 toont de verspreidingsgegevens van SOVON. Deze betreffen zowel broedvogels als watervogels.

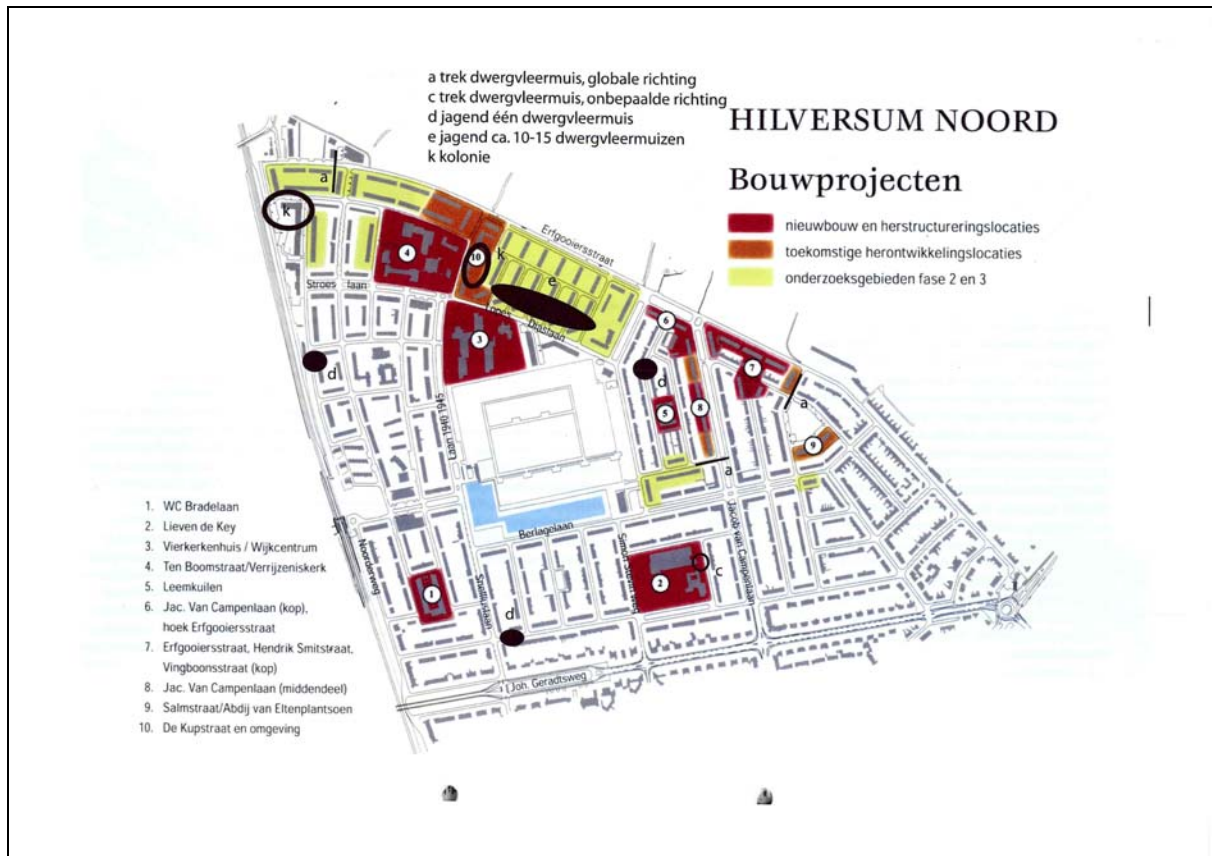
In totaal zijn in kilometerhok 141-472 twee broedvogelsoorten van de Rode Lijst aangetroffen: Veldleeuwerik en Huismus. Huismus in de wijk en Veldleeuwerik op de heide. Op basis van de totaallijst van het atlasblok 3211 is het waarschijnlijk dat ook de Rode Lijstsoorten Koekoek, Ransuil, Groene Specht, Graspieper, Grauwe Vliegenvanger, Matkop en Ringmus in het plangebied voorkomen. Grauwe vliegenvanger en Ringmus in de wijk, de overige op de heide.

Er zijn geen grote hoeveelheden watervogels binnen de twee telgebieden (NH8613 en NH8643), waarvan het onderzoeksgebied onderdeel is, aangetroffen.

Bijna alle broedvogels zijn streng beschermd. Het is daarom verboden om in het broedseizoen bomen en struiken of andere broedplekken te vernietigen, weg te halen of te verstoren. Nestplaatsen, die elk jaar gebruikt worden zijn ook buiten het broedseizoen beschermd.

Vleermuizen

In het onderzoeksgebied is alleen Gewone dwergvleermuis aangetroffen. In de wijk zitten tenminste 2 kraamkolonies van elk 20-25 exemplaren. Een hiervan bevindt zich op locatie 10 (Kupstraat). Er zijn geen specifieke invliegopeningen gevonden. In figuur 2 staan de waarnemingen van de Gewone dwergvleermuis ingetekend.

figuur 2: locaties waar kolonies, trekroutes en foerageergebieden van Gewone dwergvleermuis zijn waargenomen.

Vleermuizen zijn streng beschermd (categorie 3). Ook de winter- en zomerverblijfplaatsen, baltsplekken en vaste vliegroutes zijn beschermd.

Overige zoogdieren

Verder zijn er dit voorjaar alleen (sporen van) algemeen beschermde zoogdiersoorten (categorie 1) gezien. Dit zijn: Mol, Konijn, Egel, Veldmuis, Bosmuis, Ree, Vos.

Herpetofauna

In het onderzoeksgebied is alleen Bastaardkikker en wel aan de Berlagevijver waargenomen. De soort is algemeen beschermd (categorie 1).

Vissen

De visfauna van de Berlagevijver bestaat uit Brasem, Giebel, Winde, Karper, Drie- en Tiendoornige stekelbaars. Deze soorten zijn algemeen en niet beschermd.

Dagvlinders

In de databank van de Vlinderstichting zitten van de kilometerhokken 140-472 en 141-472 over de periode 1996-2006 verspreidingsgegevens van in totaal zijn 22 soorten dagvlinders,

waaronder 2 soorten van de rode lijst, t.w. Heivlinder en Heideblauwtje (zie bijlage 3). Heideblauwtje is ook streng beschermd (categorie 3). Beide soorten zijn in 2007 niet in het onderzoeksgebied gezien en zijn vermoedelijk in 1996 op de Westerheide gesignaleerd. Het is niet bekend of beide soorten hier nog een levensvatbare populatie hebben.

Libellen

Er zijn in totaal 30 waarnemingen van 14 soorten bekend uit het betreffende gebied, hieronder bevindt zich 1 waarneming van 1 soort van de Rode Lijst, t.w. Glassnijder (zie bijlage 4). De gegevens zijn afkomstig uit de periode 1995-2004. De waarnemingen zijn afkomstig uit 2 kilometerhokken waarvan er 1 goed en 1 redelijk onderzocht is op het voorkomen van libellen.

Sprinkhanen

Er zijn in totaal 12 waarnemingen van 9 soorten bekend uit het betreffende gebied, hieronder bevinden zich geen soorten van de Rode Lijst (zie bijlage 4). De gegevens zijn afkomstig uit de periode 1996-1997. De waarnemingen zijn afkomstig uit 2 kilometerhokken die beide redelijk onderzocht zijn op het voorkomen van sprinkhanen.

Bijen

Er zijn in totaal 5 waarnemingen van 5 soorten bekend uit het betreffende gebied, hieronder bevinden zich 3 waarnemingen van 3 soorten van de Rode Lijst, t.w. Heidezandbij, Roodsprietwespbij en Grijs rimpelrug (zie bijlage 4). De gegevens zijn afkomstig uit de periode 1993-1999. De waarnemingen zijn afkomstig uit 2 kilometerhokken die beide slecht onderzocht zijn op het voorkomen van bijen.

Mieren

Er zijn in totaal 2 waarnemingen van 2 soorten bekend uit het betreffende gebied, hieronder bevindt zich 1 waarneming van 1 soort van de Flora en Faunawet, t.w. Behaarde bosmier (zie bijlage 4). De gegevens zijn afkomstig uit de periode 1994-1998. De waarnemingen zijn afkomstig uit 1 kilometerhok dat matig is onderzocht op het voorkomen van mieren.

Mollusken

Er zijn in totaal 2 waarnemingen van 1 soort bekend uit het betreffende gebied, het betreft een soort van de Habitatrichtlijn, t.w. Wijngaardslak (zie bijlage 4). Deze waarnemingen houden vermoedelijk verband met de toenmalige populatie langs het spoor bij Crailo (carbidoortplaats). De gegevens zijn afkomstig uit de periode 1990-1991. De waarnemingen zijn afkomstig uit 1 kilometerhok dat slecht is onderzocht op het voorkomen van mollusken.

Conclusie

De natuurwaarden van de woonwijk Hilversum-Noord zijn niet groot. De verlaten tuinen rond de portiekflats hebben nog de grootste biodiversiteit. De Noorderbegraafplaats wordt intensief beheerd en is daarom vooral van belang voor boombewonende (broed)vogels, waaronder de rode-lijstsoort Grauwe vliegenvanger.

De wijk kent ook enige typische stadbewoners Gewone dwergvleermuis, Huismus, Gierzwaluw. Deze (streng) beschermde soorten komen in lage dichtheid ook op de herstructureringslocaties voor. De nabijgelegen Westerhei bestaat op de overgang naar de wijk uit bos. Deze bosstrook wordt enigszins nadelig beïnvloed vanwege verstoring, betreding, vervuiling en hondenpoep. De heide zelf is redelijk intact. Deze heeft een diverse entemofauna en herbergt ondanks de nabijgelegen stad ook enkele kwetsbare heidesoorten als Dopheide, Roodborsttapuit, Veldleeuwerik, Heideblauwtje en Heidezandbij.

Bijlage 5 toont alle beschermde soorten, die in 2007 in het plangebied zijn waargenomen.

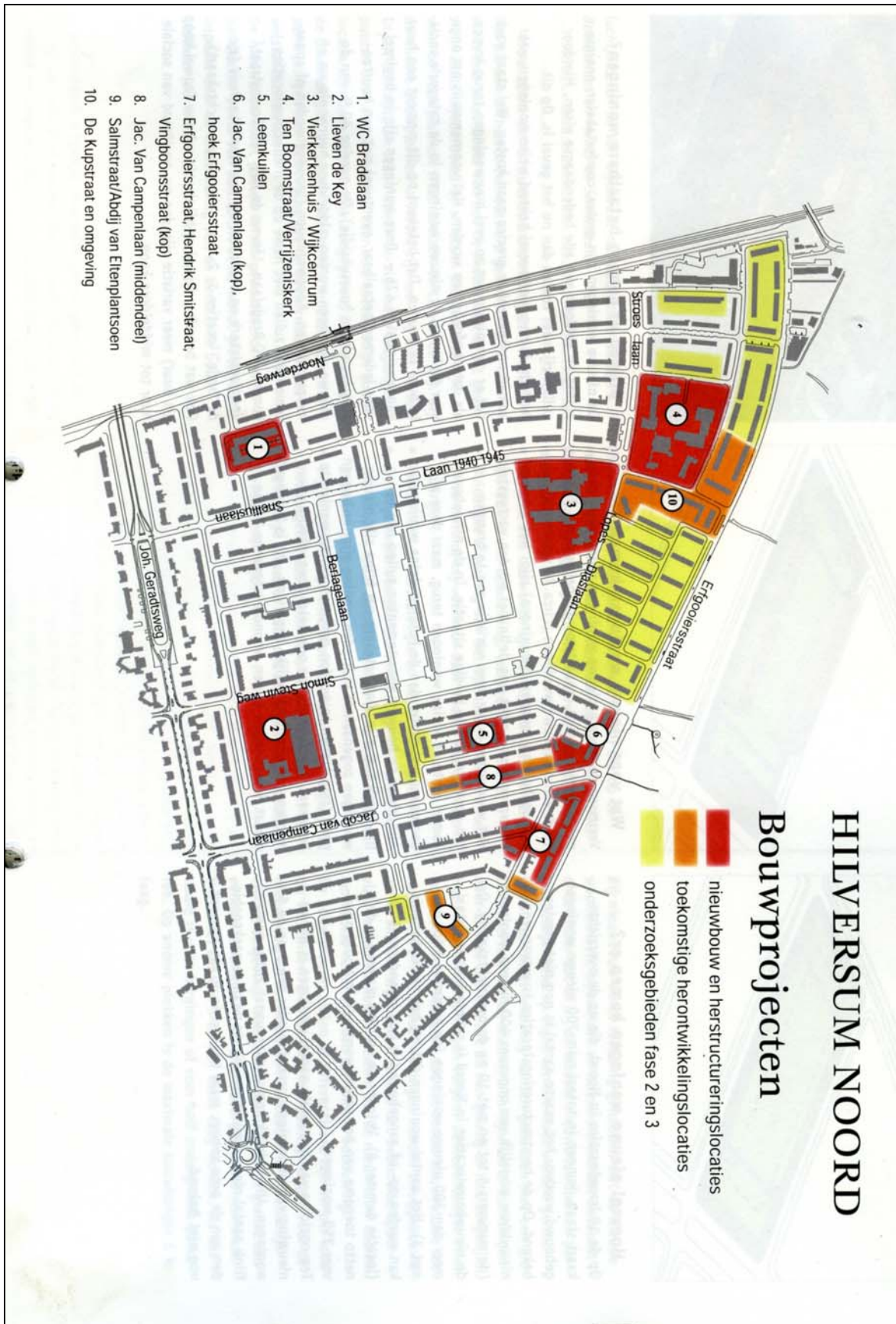
4 Effecten

Initiatief

Het initiatief is alleen in grote lijnen uitgeschreven⁹. Het programma behelst de gefaseerde herontwikkeling van een tiental locaties in de wijk Hilversum-Noord. De looptijd van het project is 10-15 jaar. Op 10 plekken in de wijk worden gebouwen gesloopt en verrijzen nieuwe onderkomens niet

⁹ Gemeente Hilversum e.a., 2006: Conceptplan 'de toekomst van Noord'.

alleen om te wonen maar ook voor zorg en onderwijs. Figuur 3 toont de ligging van deze 10 bouwprojecten.

figuur 3: ligging bouwprojecten Hilversum-Noord

De belangrijkste ecologische gevolgen van het initiatief hangen samen met het opruimen van bomen en struiken (1), het slopen van gebouwen (2), het bouwrijp maken (3), de nieuwbouw (4), de inrichting van de buitenruimte (5), de onderschepping van het hemelwater (6), het (woon)gebruik (7) en de uitstoot van geluid, licht, warmte, fijn stof e.d.(8).

- ad 1) Bij de herontwikkeling van de diverse locaties worden alle oudere (> 50 jaar) bomen gespaard. Deze staan veelal aan de straat (laanbomen). Alle heesterborders en spontane opslag op de locaties zelf zullen worden opgeruimd.
- ad 2) Op alle locaties zullen de bestaande gebouwen worden gesloopt. Op locatie 1 is dit al gebeurd.
- ad 3) Bij het bouwrijp maken wordt op alle locaties de bovengrond omgewoeld, afgevoerd dan wel bedekt.
- ad 4) Tijdens de bouw treedt door lawaai, bouwlampen en uitstoot van vervuilende stoffen verstoring van de natuur in de omgeving op.
- ad 5) Na herinrichting zal het areaal groen in de wijk zijn afgenomen. Deze afname is gering (< 5 % van het bestaande areaal).
- ad 6) Ook in de nieuwe situatie zal al het dak- en wegwater worden afgevoerd naar de Berlagevijver. Op termijn zal een deel hiervan worden opgepompt en geïnfilterd in wadi's, die zullen worden aangelegd in bestaande groenstroken.
- ad 7) De netto toename van het aantal wooneenheden bedraagt 250. Dit is minder dan 5 % van de bestaande hoeveelheid. Omdat de bezettingsgraad van de wooneenheden verminderd (autonome ontwikkeling), zal het aantal (auto)bewegingen in de wijk nauwelijks toenemen.
- ad 8) Omdat de nieuwe woningen beter geïsoleerd zullen zijn en ook anderszins meer ruimte is voor duurzaamheid zal de uitstoot van verontreinigende stoffen niet toenemen.

Hieronder worden de belangrijkste effecten van de hierboven beschreven ingrepen op de (beschermde) natuurwaarden besproken.

Vaatplanten

Er gaan door het initiatief groeiplaatsen van Prachtklokje, een beschermde (categorie 2) plantensoort verloren. De soort is hier echter adventief. Het project heeft geen gevolgen voor de duurzame instandhouding van deze 'niet-natuurlijke' populatie.

Overige flora

n.v.t.

Vleermuizen

Er gaan door het initiatief 1 vaste verblijfplaats van Gewone dwergvleermuis verloren en wel op locatie 10. Ook worden (tijdelijk) vaste vliegroutes en foerageerplaatsen verstoord. Om dit effect te verzachten moeten de gebouwen gefaseerd en buiten de kraamperiode gesloopt worden.

Overige zoogdieren

De andere in het onderzoeksgebied aanwezige zoogdiersoorten zijn algemeen beschermd. Hiervoor hoeft sedert maart 2005 bij ruimtelijke ingrepen geen ontheffing aangevraagd te worden.

Broedvogels

Er worden mogelijkwerwijs vaste nestplekken van Gierzwaluw en Huismus vernietigd. Dit speelt alleen op de locaties 2, 4, 5 en 8. De sloopwerkzaamheden moeten daarom buiten het broedseizoen plaatsvinden. Verder moeten het verdwijnen van nestplekken gemitigeerd worden door het ophangen van nestkasten.

Herpetofauna

Het betreft hier alleen algemeen beschermde soorten.

Vissen

n.v.t.

Overige fauna

n.v.t.

Conclusie

Omdat de uitstoot van verontreinigende stoffen en het aantal (recreatieve) bewegingen niet toeneemt heeft de reconstructie van de wijk geen effect op de natuurwaarden van de Westerheide. Er hoeft dus geen vergunning ex artikel 19d van de Natuurbeschermingswet te worden aangevraagd.

De Flora- en faunawet vormt alleen voor wat betreft vleermuizen een mogelijke belemmering voor de realisatie van het initiatief. Het is belangrijk dat bij de uitvoering en verdere planvorming de volgende zaken worden gedaan:

- De sloopwerkzaamheden worden buiten het broedseizoen en de kraamperiode van vleermuizen uitgevoerd. Deze periode loopt van 15 maart tot 15 juli.
- De sloopwerkzaamheden, in ieder geval die op locatie 10, worden gefaseerd uitgevoerd. Eerst wordt het dak verwijderd. Pas na enige tijd (> 3 dagen) wordt de rest weggehaald.
- Er wordt in of aan de nieuwe bebouwing nest- en kraamruimte gereserveerd. Doelsoorten zijn Huismus, Gierzwaluw en Gewone dwergvleermuis.

Als besloten wordt deze randvoorwaarden niet in acht te nemen zal mogelijk ontheffing moeten worden aangevraagd. Bij deze aanvraag dienen ook de mitigatie- en compensatiemaatregelen in beeld te worden gebracht.

5 Randvoorwaarden

Bij de uitvoering en verdere planvorming moeten een aantal zaken in acht genomen worden (zie hierboven). Het opnemen van een aantal bepalingen in het bestemmingsplan lijkt hiervoor niet het meest geëigende instrument. De beperkingen moeten als randvoorwaarden in de bouwvergunning worden opgenomen (?).

6 Ontheffingsaanvraag ex artikel 75 van de Flora- en faunawet

Als bovenstaande beperkingen afdoende in de bouwvergunning kunnen worden opgenomen hoeft geen ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

7 Bijlagen

Bijlage 1: bijzondere en karakteristieke vaatplantensoorten van Hilversum-Noord d.d. 30 mei 2007.

Bijlage 2: Eekelder, P. 2007. GC2007-0275. Levering vogelgegevens. SOVON rapport GC2007-0275. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Bijlage 3: Groenink, M., 2007: Vlindergegevens Hilversum-Noord, 2007; Vlinderstichting, Wageningen.

Bijlage 4: Smit, J.T. 2007. Hilversum Noord. Toelichting gegevens ongewervelden. EIS nummer 2007-042. Stichting EIS – Nederland, Leiden.

Bijlage 5: in 2007 waargenomen beschermde planten en dieren van Hilversum-Noord.